

Vormingscentrum VU organiseerde een cursus
over 'de stad':

Van tuindorp naar compacte stad

Is het mogelijk via de stedenbouw de gedragingen van mensen te beïnvloeden? Uit de vele pogingen die beleidsmakers en architecten op dit vlak hebben ondernomen, zou de conclusie mogen worden getrokken dat dit inderdaad het geval is. Door op bepaalde plaatsen wel of niet te bouwen kon de plaats waar gewoond werd in de hand worden gehouden. Door de soort woning werd de bevolkingsgroep bepaald die daar terecht kwam, en uit de indeling van het huis bleken stringente ideeën over hoe de gezinnen zich behoorden te gedragen.

De gewenste trek *uit* de stad — waaraan velen gehoor gaven — bleek achteraf niet zo positief uit te vallen. In een ontvolkte stad met veel kantoren en waarin alleen de laagstbetaalden zijn achtergebleven was het niet goed toeven. 'De compacte stad' met ruimte voor wonen, werken en recreatie is nú het ideaal. Het Vormingscentrum van de VU organiseerde onlangs over de problematiek van de stad een cursus onder de titel 'Het verval gekeerd'?

door Roeleke Vunderink

Architectuur als middel om de arbeidersklasse te hervormen was het doel dat de *Amsterdamse School* zich rond 1920 stelde. „De architectuur moet krachtig en eenvoudig zijn als verpersoonlijking van het komende klassebewustzijn van den arbeider. De architectuur moet echter niet te stroef zijn, en uit het uitwendige moet spreken het vriendelijk woonvertrek, waar de arbeider van dikwijls zware arbeid tot rust in zijn gezin komt. De kleur van het geheel moet van frisheid getuigen, daar het volk daaraan behoefte heeft en altijd behoefte zal blijven hebben”, zo staat te lezen in de literatuurmap die bij de cursus hoort.

Om te ontdekken of een gebouw is ontworpen door een van de architecten van de *Amsterdamse School*, is een blik op de hoek van een straat of blok meestal al voldoende. Er was geen sprake van twee elkaar snijdende gevelvlakken maar van soepel in elkaar overvloeiende blokken. Ook aan gevels of aan de straatwand zelf kan de *Amsterdamse School* herkend worden. Veel in- en uitspringende delen, speelse portieken en trappehuizen en asymmetrische balkons en erkers waren decoraties waarmee het eentonige karakter van de straat werd doorbroken.

Een typisch voorbeeld van de Amsterdamse School

Regenpijpen

De architecten van de *Amsterdamse School* werd wel verweten dat zij overmatig veel aandacht hadden voor het uiterlijk van de woning, maar niet nadenkten over 'wie er achter de gevel zat'. En inderdaad werd soms de plattegrond door veel particuliere bouwers zelf ontworpen, met als gevolg dat gevel en plattegrond zeker niet

optimaal op elkaar werden afgestemd. Later traden wel enkele verbeteringen op, zoals de bouw van grotere woningen. Voorheen waren woningen met een oppervlakte van 40 vierkante meter en slechts twee kamers meer regel dan uitzondering. Langzaam groeide dit uit tot drie- à vierkamerwoningen met een oppervlakte van 50 à 60 vierkante meter. Gezien de vaak zeer gro-

(AVC/VU)